

BANATUL

REVISTĂ CULTURALĂ

Director : A. Cotruș.

CUPRINSUL :

- Ion Montani* : Nemuirea lui Ion Brătianu.
A. Cotruș : Versuri.
Arhimandrit. P. Morușca : Mănăstirea Bodrog.
Tiberiu Vuia : Mamei. Ogoare.
Al. Negură : Vraje (schiță).
D. O. Blidariu : Amurg (versuri).
Al. Constantinescu : Dacoromania.
Dr. Ioachim Miloia : Bisericile de lemn din jud. Arad
de C. Petranu.
Ion Mehedințianu : O revistă a Românilor de peste
Nistru.

— Insemnări. —

No. 9.

ANUL II. - 1927.

EXEMPL. 30 LEI

Nemurirea lui Ion I. C. Brătianu.

Când în dimineața zilei de 24 Noemvrie, — dată damarcativă în istoria noastră, — în salonul prefecturei județului Arad un cicerone politic îmi șopti la ureche fulgerătoarea veste a morții lui Brătianu, am căzut uluit într'un fotoliu, ca atins de adierea unei magii. Aveam viziunea *Victoriei din Samotrace* superba capodoperă datorită lui Lisip și păstrată la Louvre: Zeița cea fără de cap, cu aripile întinse asupra mării, cu vestmântul ei larg în bătaia furtunii ce-i mulează formele de o sintetică desăvârșire feminină.

Era, în clipa aceea, geniul neamului meu: Inger cu cap retezat, veghie stingheră între Tisa, — căteaua cea vicleană, — și între Marea neagră, pustă de ape a iepelcr lui Eol.

Publicație periodică, revista *Banatul*, interceptează evenimentul în mod tardiv, dar cu avantajul ponderației intelectuale.

Crisantema vremii a scuturat abia câteva duzini de petale dela moartea lui Ion Brătianu și în acest restimp oamenii de stat, scriitorii și ziariștii, în speța fecundității noastre apologetice, au epuizat toate exigențele verbului românesc în preajma raclei titanului dispărut.

De-acum să vie cioplitorii de talia lui Lisip ori Praxiteles, din perioada cea de aur a sculpturii elenice, luminiș de culme în existența planetară

Deși nu e dată încă perspectiva în timp, conturul dominant al personalității lui Ion Brătianu resumă principiul testa-

mentar al rasei: *unitatea sufletească, iubirea profundă între frații pribegiilor milenare.*

Căci aceasta a fost El!

D. Al. Vaida-Voevod, vajnicul nostru ardelean, a ținut să evoce în panegiricul său, rostit la funeriile lui Brătianu, lacrimile pe cari defunctul le-a vărsat la Paris, la vestea efluviilor de iubire și entusiasm, pe cari Regele Ferdinand și Regina Maria avură să le întâmpine în Țara Moților.

S-a spulberat astfel o legendă diabolică, absurdă, ori să zicem de-o naivitate incomensurabilă, legenda „Ardealului fără ardeleni.”

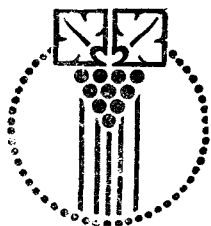
Să nu mai vorbim de ea. Să uităm cât mai repede cu putință o rușine a insuficienței noastre, în fața memoriei omului, care a fost Prometeul integrării românești, Sfynxul fatidic al visurilor imperialiste germane, Samsonul templului arpadian și Atlasul cerului latin din Orient. •

Suflet ales printre aleși, centru, în jurul căruia s'a cristalizat haosul milenar al suferințelor noastre, solul cerului, glasul cel mare al stăpânului în ritmul revelațiilor epocale.

Mare păstor, în vremuri de cumpene hotărâtoare, descătușat de contingentele ambiantei politice, trece de acum în împărăția nemuririi, cu silueta-i astrală proiectată în Eternitate; Făgădunță mistică pentru acest neam al tuturor răbdărilor și al minunilor lui viitoare.

Adorațiunea eroilor morali ai neamului, e cea mai de preț între virtuți. În numele ei sufletele noastre aprind immortalității lui Brătianu infinite candelă delă Crișuri la Mare.

Ion Montani.

Cu gîndul departe.

**Furtunaticu-mi jînd
își schimbă în platoșe haina
și trece Dunărea să-și ducă taina,
prin Timoc, prin Craina,
spre Pînd...**

**Țărani din Pînd, din Timoc și Craina,
ca Dunărea
aceeași pururea,
valahă visez să vă fie,
pe vecie :
inima
limba,
haina!...**

**Strănepoții-mi, de vor trece cîndva Dunărea,
duși de-o pornire ne'nțeleasă,
în orice casă-a voastră ar intra,
să se simtă ca la ei acasă...**

A. Cotruș.

Urmele mele se pierd.

Urmele mele se pierd într'un vijelios trecut...
Carpații de milioane de-ori i-am străbătut...
fișii de carne am lăsat, de-atiteaori,
pe virfuri albe, prin trecători,
alături de boeri pribegi și aspri luptători...

Ardealul l-am cutreerat — neogoiat :
sub zfdurile Albei-Iulii am veghiat.
— ostaș și împărat, —
pe-un pământ de sînge tinăr îngrășat...

Mi-am minat, prin veacuri, turma, stava, ciurda,
am murit la Guraslău și Turda
spre-a re'nvia apoi,
printre alte milioane de eroi,
printre eroi ai sabiei și-ai cuvântului,
să deschidem orizonturi noi
să deschidem poște noi de lupte noi,
să dăruim vulcanici și astrali eroi,
cerului, pământului...

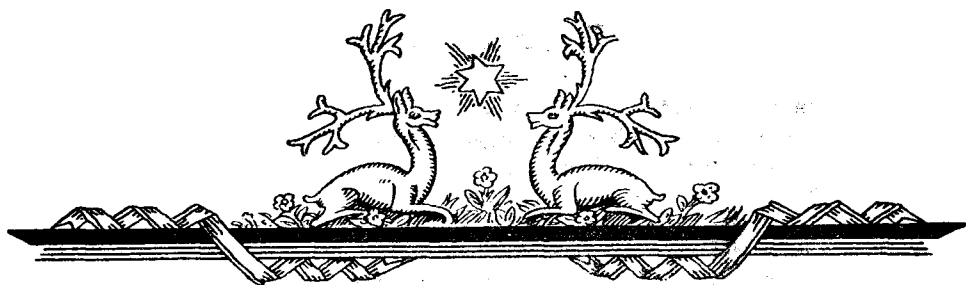
Cînd aud străbune goarne,
pe morminte prin crucile să se răstoarne...

Atunci,
gol

din mii și mii de morminte mă scol...
Spre granițe fulgere 'ncep iar să scapere...
Sufletu-mi dă 'nfiorat milioane de-alarme
și ridică pe fiecare petec de glie mii și mii de arme,
împărății nevăzute, de gînd și pământ,
cu ele să apere...

A. Cotruș.

Mănăstirea Bodrog.

Dela Arad la depărtare de vre-o 12 klm., între comunele Zădărlac și Felnac, jos pe Ivătra (Mureșului, și are așezarea vechiă sf. Mănăstire Bodrog. În trecutul mai îndepărtat se pomenește când sub numirea de Hodoș, când sub aceia de Bodrog, după cum se făcea legătura cu moșia din dreapta, sau cu cea din stânga Mureșului. Sub stăpânirea sârbească s'a numit consecvent Hodoș, iar sub cea românească a luat numele oficial de Hodoș-Bodrog. În graiul poporului însă e cunoscută ca Mănăstirea Bodrog. Și aceasta trebuie să rămână, de o parte, pentru că lăcașul sfânt își are așezarea între cele două sălișoare cu același nume: Bodrogul-Vechiu și Nou, iar de alta, pentru că imbinarea celor două numiri: Hodoș Bodrog, sună așa de strein, zgronțuros și greoi.

Sf. Mănăstire e așezată acum pe malul stâng al râului. Până prin anii 70-80 din veacul trecut, era pe malul drept, pentru că Mureșul își aducea apele, printr-o cotitură adâncă, pe după Sf. Mănăstire. Așa se face că Mănăstirea contează și azi la jud. Arad, ținându-se de satul Bodrogul Vechiu de peste apă și de plasa Pecica deși acum e dincoace de Mureș, iar satul Bodrogul Nou, cu care stă în legătură firească, se ține de Timiș-Torontal.

Călătorul grăbit, dela Arad spre Periam, nici nu bagă de seamă, trecând pe drum, ori cu trenul, că jos în vale, la o aruncătură, pitită printre tei înalți, brazi și plopi, ce-și ridică frunțile peste înălțimea turnurilor, străjuște de multe veacuri o sf. Mănăstire, lăcaș de refugiu, de rugăciune, de

inchinare și de reculegere sufletească. Trenul oprește la halta Bodrogu Nou, depărtare de un sfert de ceas; iară dinspre Ciala sau Pecica trecerea apei depe malul drept, se face cu compa (brod-pod plutitor), în dreptul Mănăstirii.

Sf. lăcaș este așezare veche. Intâia amintire de existența lui se face la 1135, printre Mănăstirile care primesc o anumite cantitate de sare din ocnele Statului. Apoi, regele Bela al II-lea spune într'o scrisoare dela 1177, că trecând din hotarul Șegă-i (suburbiiu al Aradului) curând a ajuns pe pământul Mănăstirii Hodust. Asemenea pomenește Andrei al III-lea de Mănăstirea Huduș, lângă Mureș. El ar fi dăruit locul rămas pustiu, „pusta” de aici, fraților Ozöm, Kusan și Dimitrie Nagy.

Mănăstirea va fi avut o situație înfloritoare înainte de năvălirea Tătarilor. Pârjolul, pe care oardele barbare l-au purtat pretutindenea, a pustii și vechile așezări mănăstirești, „deși pe la 1326 se amintește un Voevod, Neagul de Huduș”, care a fi putut-o ajuta și chiar apăra (Ștefan Meteș: Istoria Bisericii).

Părintele Meteș adaogă: „nu trebuie să vedem în Hodoș-Bodrog continuare directă a unei biserici mănăstiri Hodoș, foarte vechi, de care se face amintire în trei documente vechi din veac. XIII—XIII-lea. Continuitatea nici nu se poate urmări, căci lipsesc știrile până pe la mijlocul veacului al XVII-lea.

Istoricul Márki Sándor (Arad vármegeye és Arad sz. kir. város története) crede că Mănăstirea Bodrog a fost întemeiată pe la 1498 de doi frați sârbi, Ștefan și Marcu Iaksici (Iaxith). Mai'nainte chiar, la 1465, ar fi zidit o biserică, din care ar fi rămas turnul; iară în veac al XVIII-lea s'ar fi adaos biserică de acum, pe lângă celelalte clădiri.

Cei doi frați, alungați de Turci din Serbia veche, din orașul Iagostin ar fi venit însoțiți de 1200 de luptători și s-au așezat în aceste părți, clădind mai multe biserici, la Nădlac, Felnac, Bodrog. Familia Iaksici a purtat titlul de „Nagylak” și a stăpânit moșii în multe părți. Mănăstirea ar fi zidit-o pe seama călugărilor din ordinul Bazilitan, aduși tot din Serbia. Pe turnul singuratic, azi numai clopotniță, în stil roman de tranziție, se vede și acum o emblemă, care ar fi a familiei Iaksici: un viteaz călăreț și altul pedestru deasupra, având capete de turci înfipte în sabie. Ca înfățișare se aseamănă mult cu emblema familiei Csernocvici (Lendvai M. Temesvármegeye nemes családja.)

Ștefan Iaksici și fiul său Dimitrie, la 1478 capătă Felnacul din apropiere, unde la 1485 colonizează 50.000 Sârbi, și clădesc o cetate de apărare. Cu acești coloniști au luat parte la război împotriva turcilor, sub regele Matia, luptând alături de viteazul Paul Chinezul. Ștefan, prin căsătorie cu

văduva lui Miloş Belmosevity, ajunge împreună stăpân şi pe Munar, unde afirmative, zideşte biserica (Mănăstirea) Bezdin.

Stăpânirea apropiată la Felnac a Iacşiştilor şi întemeierea mănăstirii Bezdin de către ei, va fi inspirat ideia că tot ei au întemeiat şi Bodrogul. Şi, în procesul mare pentru stăpânirea celor trei mănăstiri, după despărţirea ierarhică de către Sârbi, le convenea argumentaţia că şi Bodrogul este aşezământ sârbesc. Márki se întemeiază doar pe afirmaţiunile Sinodului din Carlovitz, din 1749, care susţine că din vechi vremuri aici a fost ordul bazilitan, iară orientarea că fraţii Iaksici au întemeiat Bodrogul o dată „Sinodul frăţesc al Mănăstirii Hodoş din 4 Februarie 1864”. Impotriva părerii lui Marki se ridică Karácsony István (Ismeretlen délmagyarországi monostorok) arătând că la Bodrog şi Hodosd, din apropierea Zădărlacului din străvechi vremuri şi până la 1561 a stăpânit familia Bersenyei. Şi dacă se vede pe turn o emblemă, ea nu este a Iacsiceştilor, ci a familiei Bersenyei. Dacă alţi au fost stăpâni aci, evident, nici nu puteau cei doi fraţi sârbi să pună aşezare pentru ai lor.

Dar nici părerile lui Karácsonyi nu stau pe dea'ntregul. El afirmă că pe locul vechei mănăstiri, care ar fi fost catolică şi maghiară s'a înfiinţat, la începutul veac al XVIII-lea o nouă mănăstire acum ortodoxă. Or, pe la mijlocul veac al XVII-lea aici era reşedinţa unui „Mitropolit Sofronie”¹⁾ După obiceiul vremii, acest Sofronie s'a dus să ceară milă Țarului Rusiei pe seama mănăstirii, a cărei biserică şi celelalte zidiri erau învechite şi dărâmate. În toamna anului 1651 ajunge la Putivlia, e primit de Țar în audienţă la Mosceva şi în petiţia pe care o înaintează, iscăleşte: „Mitropolitul cetăţii Lipova-Gyula, cu sediul în Mănăstirea Hodoşului, care are hramul Intrării Preasfintei Născătoare de D-zeu”.

Deci, mănăstirea a trebuit să fie mult mai veche, dacă, la mijloc. sec. al 17-lea, biserica şi clădirile erau dărâmate. Şi tot așa de vechiu va fi fost şi caracterul ei ortodox. Timpul când s'a zidit nu se cunoaşte încă. „Probabil că în sec. XIV. Pictura din biserică ar fi din sec. XV şi este aceiaş pictură ca cea dela biserica din Buda zidită de Mateiu Corvinul”-se susţine în Enciclopedia Română II. p. 708. Cine sunt ctitorii şi când s'a întemeiat sfântul lăcaş, nu se ştie, căci multele pustiiri din trecut au nimicित dovezile, care ar putea face mărturie.

Ca orice aşezare veche, sf. Mănăstire îşi are tradiţia ei de întemeiere. Legenda spune: locul de aşezare al sf. locaş a fost arătat printr'un semn minunat. Cu prilejul unei esundări a Mureşului, la uu loc mai ridicat, ce s-a arătat după retragerea apei, un bou dând de uscat, a răscolit cu coar-

¹⁾ Silviu Dragomir: Relaţiile biserici româneşti cu Rusia.

ȘEF. MĂNĂȘTIRE BODROG.

Biserica Sf. Mănăștiri.

nele în pământ și a ridicat un obiect luminos de o strălucire uimitoare. Căutând oamenii, au aflat acolo icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Au zidit apoi o mănăstire în care să se păstreze icoana. Se crede că aceasta este icoana Maicii Domnului, prinsă într'o formă de altăraș, în spre strana stângă din biserică. Și poporul o cinstește cu multă pietate, atribuindu-i putere făcătoare de minuni. Capul bouului cu coarne se păstrează de asemenea într'un dulap sub sticlă.

Biserica mănăstirii e declarată monument istoric. Are forma crucii, cu hore și cupolă. Cu toată vechimea ei, este zidire trainică, din piatră cioplită și cărămidă tare, prinsă în var gros, fără urmă de crăpătură. Pe dinafară, a rămas netencuită, cum se mai vede o parte încă, până cu vreo 10 și câțiva ani în urmă. Atunci s'au restaurat și celelalte clădiri și o parte s'a zidit din nou.

Pictura lăuntrică esteo pera unui meșter iscusit, de pe la 1700—710, care a făcut din interiorul bisericii o carte în chipuri și icoane, scene biblice și înfățișeri de sfinți, în tablouri multe, strâns așezate lângă olaltă, fără cadre și fără perspectivă, despărțite doar printr'o fâșie de 2—3 cm.

Păreții din naia bisericii, până sus la boltitură, iară în hore și în altar până la ferestre, care și ele în forma lor de acum, sunt puse mai târziu sunt dați cu var gălbui. Nu știi dacă trebuie să atribuim acest lucru relei inspirații a unui nepriceput, care a voit să acopere icoanele înegrite de fum, ori vreunui mare neajuns, care a silit pe călugări să dea jos și turnul deasupra intrării în biserică, care mai sta încă după o stampă dela 1750. Neputriveala aceasta isbitoare dintre iscusita pictură veche și restul pereților văruiți, trebuie să fie înlăturată, de îndată ce se vor strânge toate mijloacele de lipsă și se va găsi omul priceput, care să poată spune cu temeiul ce trebuie făcut, ca biserica să-și recapete înfățișarea ei armonică.

La fel au suferit modificări și celelalte clădiri. Vechile clădiri cu etaj, care împrejmuiiau din trei părți biserica, ca pe o cetate apărută dinspre miază-zi apus de apa Mureșului, ce-și purta un braț tocmai pe sub zidurile mănăstirești, au fost refăcute și în cea mai mare parte dărămate, de alt fel, cu gând bun de a se lărgi curtea. Dar prin aceasta, sf. lăcaș și-a pierdut înfățișarea de mănăstire... De n'ar sta turnul clopotniței și biserica la mijlocul curții, ai fi inspățit să crezi că ai sosit într'un conac boeresc, la țară.

Odoare sfinte de prea mare valoare, nu are mănăstirea. Totuși, vom aminti un vas de argint pentru anaforă din an. 1523, având gravate împrejur, în relief, douazeci și patru chipurile de apostoi și de sfințe părinți în mijloc cu sf. Gheorghe călare, călcând peste un balaur; un litier de argint, cu picior a.ând sfeșnic cu trei brațe; un pahar de argint cu capete de cavaleri gravate, din 1562, o sfântă evanghelie rusească din 1701, împodo-

Vedere generală.

bită cu icoanele evangheliștilor și ale învierii, lucrata în argint, adusă desigur de Rușii care s'au abătut pe aici, ori de cei ce au dobândit lucruri pentru mănăstire din Rusia; o a doua evanghelie simplă, din 1742, tipărită sub Mihaiu Racoviță Voevod, cu binecuvântarea Mitropolitului Neofit dela Krit, de popa Stoica Iacovici, în tipografia Mitropoliei; un potir de argint aurit, lucrat fin, deasupra având chipurile celor trei sfinți: Vasile, Grigorie și Ioan, iară jos, la bară, trei icoane în relief: Intrarea în biserică, Intâmpinarea Domnului și Răstignirea, din 1732; două sfeșnice mari de argint pe prestol din 1800; o cruce mai mare, pe altar, cu icoane din viața Mântuitorului, săpate cu multă artă în lemn de cedru și încadrate în email și argint suflata cu aur și împodobite cu pietre scumpe; o a doua cruce de mână cu iconițe filigrane, iscusit sculpte în lemn și încadrate de asemenea în argint cu pietre scumpe. Vechimea acestora 1700—1720.

Mănăstirea a stat sub stăpânirea sârbească până la 1887, având frumoase moșii în stânga și în reapta Mureșului. Sățișoarele de care am pomenit, sunt desigur, așezările celor ce au muncit pământul. Dar îmbunătățiri în starea mănăstirii nu s-au prea făcut. Veniturile ei vor fi sporit fondurile centrale dela Carlovitz, după cum mai târziu în era românească, au fost ajutate instituțiile bisericești românești, din economiile realizate.

Ultimul stareț sârb, a fost arhimandritul Cornel Jivcovici, dela 1853—1887; mutat de aici la mănăstirea sârbească Mesici. În locul lui a fost numit arhimandritul Augustin Hamsea, pe atunci directorul seminarului teologic-pedagogic din Arad. Cu venirea lui s-a introdus spirit românesc și a început viața și sf. slujbă în limba noastră, la Bodrog. Sub îngrijirea lui s-au refăcut zidurile vechi și s-au clădit altele noi, în locul celor dărâmate. Gospodăria a luat un avânt, iar sf. Mănăstire a devenit loc de pelerinaj pentru creștinii ortodoxi, până la mari depărțări.

Cu trecerea la cele vecinice a întâiului stareț român în 1916, conducerea sf. M-ri și-a rezervat-o sie-și adormitul în Domnul, Episcop Ioan Papp, până la moarte. În acest răstimp, s-au rărit tot mai mult rândurile călugărilor morți de bătrânețe, sau doborâți de boală. Și ei nu s-au îngrijit să-și crească urmași, care să le ia moștenirea duhovnicească,

Aici, la această sf. Mănăstire, au fost unși întru monahi aproape toți ierarhii și dignitarii bisericii noastre ardelene. Cel dintăiu călugărit în era românească, a fost I. P. C. Sa Arhimandritul Dr. Eusebiu Roșca, rectorul Academiei teologice din Sibiu, în 1899. Au urmat apoi pe rând Protosincelul Dr. Iustin Suciu, prof. la Academia Teologică din Arad, Protos. Dr. Ghenadie Bogoevici, paroh, bis. rom. din B. Pesta; † P. Sf. Ep. Ioan Papp, P. Sf. Sa Ep. Roman Ciorogariu, P. Sf. Sa Ep. Dr. Iosif Tr. Badescu, I. P. Sf. Sa Patriarch, Dr. Miron Cristea, Protos. † Dr. Iosif Olariu,

SF. MĂNĂSTIRE BODROG.

Vedere din față.

P. Sf. Sa Nicolae Ivan, I. P. Sa Mitrop. Dr. Nicolae Bălan, P. Sf. Sa Ep. Lucian Triteanu al Romanului, P. Sf. Sa Ep. Iustinian Teculescu al Cetății Albe-Ismailului. Dar pentru trebuințele sf. Mănăstiri abia s-au călugărit 5, între anii 1903—1916, dintre care eu am aflat numai doi, în Noembrie 1925, când am luat conducerea, chemat de P, Sf. meu stăpân Grigorie, episcopul Aradului.

Moșia sf. Mănăstiri a fost ciuntită prin reforma agrară și gospodăria a trebuit să fie redusă simțitor. Dar mai mult suferă pe urma lipsei de personal, neputându-și împlini misiunea, fără concursul preoților mireni din afară mai ales cu prilejul pelerinajelor. Dar pe viitor, tineri ce se pregătesc în „școala monahală”, cei care își fac acum educația în seminarul monahal dela Neamțu și alții, cari ascultă cursurile teologice la Arad, vor veni să închege rândurile rărite, și să dea nou avânt vieții monahale și intensitate slujbelor sfinte.

Rostul sf. Mănăstiri se concretizează în rugăciunile osârdnice și în slujirea zilnică. Dacă n-ar avea alt rost sfintele Mănăstiri decât acesta: de a se ruga neîncetat pentru toți și pentru toate, și atunci ar avea dreptul de prețuire din partea oamenilor din vremile noastre, care au uitat aproape cu totul să se roage. Dar, mănăstirile mai îndeplinesc o înaltă operă de caritate creștină, făcând milă cu multă lume necăjită, ce se refugiază sub ocrotirea lor; ori măcar îngrijesc de atâția călugări bătrâni cari nu și-ar mai putea câștiga o coajă de pâine. Și acum în timpul din urmă, mănăstirile pe rând încep să revină la o viață religioasă, tot mai intensivă și mai conștientă, după ce au izbutit să-și refacă cât de cât gospodăriile zdruncinate prin secularizare.

Aici la Bodrog, se îngrijește de trebuințele sulețești ale credincioșilor din 4 sățișoare, situate împrejur, care n-au biserică, nici preot: pe lângă Bodrogu vechiu și nou, încă Vinga nouă și Zădărlac.

Propaganda religioasă e susținută prin slujbele sfinte, prin răspândire de icoane, cruciulițe, medalioane și cărțile potrivite, ce se găsesc permanent în depozit. Apoi cu graiu viu și în scris, de către starețul sf. Mănăstiri, care publică în acest scop, broșuri tipărite în „Biblioteca Gânduri creștinești”, din care au apărut până acum Nr. 1. „Cuvântul lui D-zeu și sufletul omenesc”. Nr. 2. Mănăstirea Bodrog”, Nr. 3. „Ce trebuie să știe mirii”, învățăături în vederea încheerii căsătoriei.

Altele vor urma, pe măsura mijloacelor de acoperirea cheltuelilor de tipar.

Deosebită grijă am dat în acești doi ani pelerinajelor, organizând misiuni religioase de câte 3—4 zile, la Sântămăria Mare. (15 August). Ajutat de cei mai destoinici și mai devotați apostolatului, dintre preoții eparhiei și

St. Annunziata Högskola, Stockholm

OLISE
CENTRO

BCU Cluj / Central University Library Cluj

chiar din alte părți, ei au stat la acest praznic, cu zi cu noapte pe frontul sufletesc al pelerinilor. Și amintirea acestor zile, petrecute aci, pe mulți, îi va petrece până la mormânt. Afluența mare însă, de 12—14000 de oameni și imposibilitatea de a satisface toate doririle și așteptările celor ce au venit împinși de setea lor religioasă, îmi inspiră, preocuparea de a împărți pe ținuturi întreaga eparhie, după cari s-ar orienta și pelerinii din afară de eparhie, în respectivele direcții. Astfel ar fi să se împartă pe toate sărbătorile de vară, dela Rusalii și până la Înălțarea Sf. Cruci.

Cea dintâi sărbătoare de de primăvară Sf. Gheorghe, trebuie să fie lăsată pe seama tineretului adult, organizat în „Cercul sf. Gheorghe”. Sărbătoarea Sf. Impărați Constantin și Elena și zilele de Rusalii le-ași rezerva bucuros pe seama tineretului școlar, din cursul secundar, odată fetițe și altă dată băeții. Înălțarea Domnului e închinată memoriei eroilor, iar praznicul Adormirii Maicii Domnului, dela 15 August, ar rămânea și, pe mai departe prilej de pelerinaj general, și de închinare obștească, cum a fost obiceiul în trecut, praznic de bucurie și de veselie duhovnicească. Cine râvnește însă după o mai simțită reculegere sufletească și adâncire religioasă prin mărturisire de păcate și împărtășire cu Sf. Cumunicătură, cine cată tămăduire boalelor trupești și leac de vindecare durerilor sufletești, cine vrea să-și verse amarul inimii zdrobite și să dobândească întărire și sprijin întru împlinirea doririlor sale de mai bine, cine vrea să aprindă în tihnă o lumânare și să facă o pomenire pentru sufletul unui dispăiut iubit, ori cine vrea să-și aprindă candela vieții sale religioase din lumina credinței și dela focul dragostei către Hristos, toți aceștia vor veni aci, la acest loc de milostivire a Maicii Prea Curate, după următoarea rânduire; 1. Cei din propopiatul Banat-Comloșului și din tot teritoriul până la linia ferată Timișoara—Vinga—Arad, la 24 Iunie, Nașterea sf. Ioan Botezătorul, 2. Cei din Timișoara cu tot ținutul până la linia trenului Lipova, la 6 August Schimbarea la Față. 3. Ținutul Belinți-Răcaș în 8 Septemvrie Nașterea Născătoarei de D-zeu. 4. Valea Mureșului: Lipova—Radna în 20 Iulie: (sf. Prooroc Ilie). 5. Valea Crișului: Hălmațiu—Buteni—Ineu și în parte, Șiria la 29 Iunie Sf. Apost. Petru și Pavel. 6. Ineu (Câmpia), Chișineu, Sântana, la 29 August Tăerea capului sf. Ioan. 7. Curtici—Arad—Pecica la 14 Septemvrie Înălțarea sf. Cruci. Desigur proiectul aceasta e susceptibil încă de modificări.

* * *

O altă preocupare, pentru primăvara viitoare, este aceea de a preface grădina din fața sf. Mănăstiri până la cimitir într'un fel de Grădina Ghetsimani, loc de retragere pentru liniștita reculegere, pentru rugăciune și

adâncire în meditație. Printr'un drum tăiat printre pomi, vom simboliza „Drumul Crucii“, cu cele 14 popasuri, ce se vor înfățișa în tot atâtea icoane, prinse în Cruci-Troițe, deoparte și de alta a drumului, care va sfârși tocmai în cimitir, unde își dorm somnul de veci sub un frasin bătrân de sute de ani, slujitorii sf. mănăstiri, împreună cu vrednicul de pomenire, episco Iosif Goldiș.

Părinții care vor să eternizeze aici amintirea vreunui copil iubit, sau fii recunoscători către părinții lor, precum și comune bisericești, cu o mai deosebită râvnă către cele sfinte, pot să se anunțe depe acum, dacă vor să aibă o troiță de pomenire, cu numele lor, plătind prețul ridicării aceleia.

Tot așa sf. mănăstire se pune în serviciul oricui va vrea să-și facă pomenire sie-și sau alor săi, vii sau morți, slujind parastase la aniversarea morții, pe lângă taxe benevole, ce se vor vărsa în fondul de refacere al bisericii. Pictura veche așteaptă să fie spălată de fum și funingine, cea acoperită cu var să fie scoasă iarăși la iveală sau zugrăvită din nou, iar pentru cor se cere un podișor...

S'au spus acestea aici, cu nădejdea, că se vor găsi inimi, care să tresară înfiorate de un gând cucernic și să ne vină într'ajutor ca să putem preface, cu o zi mai degrabă, acest colț cu veche tradiție, într'un așezământ, care să cheme sufletele la evlavioasa închinare și să devină izvor de inviorare spirituală pentru orice suflet sbuciumat, loc de retragere liniștită pentru un ceas de reculegere și pe seama intelectualilor noștri iubitori de Biserică și de cele sfinte. Și în deosebi să devină loc de pelerinaj, cercetat de elevii și elevele școalelor noastre secundare, căroră trebuie se le inspirăm o altă, concepție de viață și o altă mentalitate, mai creștinească decât aceea care dominează azi în viața publică.

Ne trebuie aceasta refacere a educației tineretului în sprit religios, pentru ca viitorii intelectuali să se pună de acord cu tradiția neamului, și pentru ca pilda lor de viață când vor lua frânele conducerii, să fie șuvoiul, ce se revarsă dela înălțimi spre lanurile întinse ale maselor, fructificându-le...

Arhimandrit P. Morușca. ✓

Ogoare...

Ogoare, întunecate brazde de viață, am cetit în trupul vostru învălurat, aceleași înțelesuri, scormonite îndelungatelor tăceri, ce ne întovărășesc, în spre zări pe voi, pe noi în veșnicie.

Ogoare, ninse-n viscole, scăldate'n ploi, înșirate pe alături drumurilor noastre, în care cotrobăim spre lumină, am tresărit de atâtea-ori, privind de-o palmă adâncul vostru, răscollit și mai adânc, ca răscoala unui suflet.

Și-am cetit, din palme descifrat frământ, căci voi vă întindeți ca o carte, ca un trup, pe alături drumurilor noastre, vălmășag învălmășit de patime și de avânturi.

Căci voi, în spulverizarea fiecărei primăveri, în încropirea verii și în toamnele de totdeauna, purtați vremelnicia noastră, istoria vremii.

Din voi răsare bucuria și lacrima: resfrântă volbură de soare și culori, durere și viață; semeție de-o clipă, alcătuire șubredă, irizare de-un vis.

Din palme descifrat frământ, am cetit în voi, întunecate brazde de viață, ogoare.

TIBERIU VUIA.

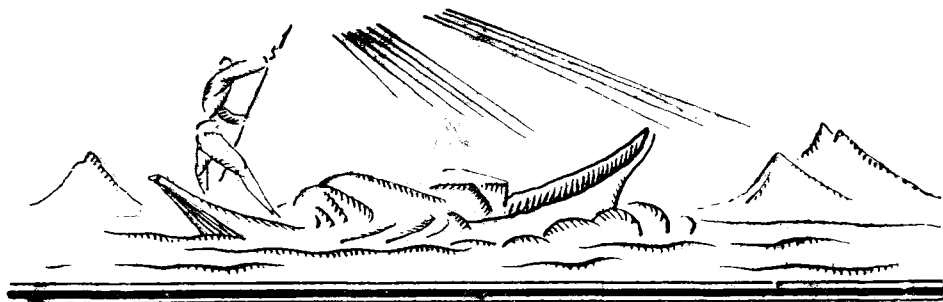

Mamei.

*In sufletul meu e răscoală de lumini. Mărunte și mii. Cât un norod.
Și ca pe apele mării nins polei de lună, se aștern în depărtare, -drum spre Fine.
Fluturată'n mii de cărări, și ele mărunte, năframă de lumină, învălurată
de furtuni, viața mea, tu o r.đici cu mâini blajine, și ascuți cum
tremură de involburare: freamăt îndepărtat și durere rătăcitoare.
Și numai tu știi, de ce, inima-mi rodește zimbete, fruct amar și de lumină,
dintr'o înfrățire, de demult, cu misterele ce se cufundă'n zarea umedă
și tristă.
Singurătate și tăcere, ești inima, care bate-n ritmul de nimeni îndreptat.
pe drumurile ce se încovăie în povârnișul veșniciei, iar eu sunt lumina,
care n'are razem, decât în ritmul tău, iubire, suferință.
Și-amândoi, treaptă cu treaptă, coborim. scormonind durerea, și urcăm, gând
spre tot mai aproape deslegare...*

TIBERIU VUIA.

Vraje

"....Norii, purtați pe cer de-un vânt nesimțit de obraz omenesc, parcă erau fumul unei gospodării, aprinse de-un soare care dogorise până către scăpătat. Era în a șaptea zi a boalei și Ilinca se uscaser, așa ca o floare bătută de vânturi și de arșiță, fără picătură de apă la rădăcină. Tocmai dădea soarele în asfințit, când biata de ea, își țintui ochii sus, acolo undeva departe — poate în fumul unui nor — și pe buzele uscate, i se așternu vânățul unui apus de toamnă. Nu mai putu grăi o vorbă și cu apărinderea lumânărilor odată, sufletelul i s'a sfârșit . . . Iacă, azi e un an — decând odată cu îngropăciunea ei — maică-sa și-a pierdut mințile".

Femeia care povestise moartea Ilincăi, gonoii o muscă, venită ca un glonte în colțul buzei, șiși făcu cruce. Streinul cure'i ceruse să povesească sfârșitul unui suflet, îi era cu totul strein — și mult timp în urmă, dacă-o'ntrebai — nu știa spune ce înfățișare avea acel strein! . . . Iși aducea aminte doar atât: . . . Se găsea pe prispa casei, având alături pe Bușcă, dulăul neînfricat, de teama căruia nimeni nu putea intra în curtea babei Maria, fără să fie simțit. S'a trezit — așa din chiar senin — cu un drumeț, mai mult tânăr decât bătrân, care după ce i-a dat zi bună, s'a așezat alături pe prispă, cu spatele la Bușcă — și baba Maria repeta înfiorată: „auzi minune, cu spatele la Bușcă-al meu!" . . . și bieteii femei oridicâte ori își aducea aminte de Bușcă, ochii i se inecau de lacrimi . . . că, după trei zile dela venirea streinului, câinele a murit fără nici un fel de chelălăit și atunci când venea vorba de minunea asta, baba termina cu credința, că streinul era purtător de vraje.

Moartea lui Bușcă, așa cum o povestea baba Maria, înfiora pe cei care o ascultau și singură Sultanei, mama Ilincăi, nu i-a putut-o spune niciodată; biata de ea, nepricepând rostul nici unei fel de povestiri! . . . — Dar vremea tocește până și poveștile, și satul, odată cu anii, a îngropat minunea înfiorătoare: rămânând doar, o sperietoare bună pentru copii: „As-tâmpără-te, că vine vrăjitorul, care l'a omorît pe Bușcă!”

* * *

Intr'o Duminică de dimineață, numaice intră pe poarta curții babei Maria, ca o furtună, Sultana! . . . Baba, tocmai era gata de plecare la biserică și văzând-o, simți cum cineva o pironise locului.

„Așa, Mărie . . . tăcuși șapte ani de zile!” — În vara aia se împlineau tocmai șapte ani dela moartea Ilincăi — Baba Maria se înfioră, ca în fața unui normânt, din fundul căruia auzi glasul mortului, căci pentru tot satul Sultana era „săraca nebună!” nevorbind nimărui în tot timpul celor șapte ani, dar nebuna zise și mai cu înțeles: „Știuși taina morții fetii și tăcuși ca o cățea . . . deaia te-a pedepsit Dumnezeu și ți-a luat pe Bușcă!”

La auzul numelui câinelui credincios bătrâna lăcrămă și vru să vorbească . . . Incepu să tremure, neînțelegând de ce vorbele i se înceau în gât!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— „Vezi tu Mărie, cum pedeapsa lui Dumnezeu nu întârziază . . . cunoscuși taina și-ai tăcut! . . . Te miri de unde-o știu, deaia ți-a'nghetat vorba'n gură! . . . Mi-a spus-o acum dimineață un biet drumet, care spunea că vine de departe. L'ar lăsat să se odihnească și drept mulțumită, -am așternut chiar în patul Ilincei, care timp de șapte ani a stat tot nedesfăcut!”

Baba Maria a simțit ochii înpăinjenindu-i-se și cum puterile i se scurgeau către tălpile picioarelor . . . apoi, ca un mototol de cârpe colorate, s'a prăbușit lângă prispă. Sultana — așa i s'a părut — și-a auzit numele și parcă o chema Ilinca, . . . nu știe nici azi, cum s'a petrecut faptul că, ea a ajuns acasă! . . . Sătenii, întorși dela biserică, văzând lângă prispă casei babei Maria un mototol de cârpe colorate, înfiorați de-o presimțire s'au apropiat și-au ridicat-o . . . abia mai sufla!

Părintele satului, chemat grabnic, îi ceti din cărțile sfinte și după-o zi și o noapte de mârâituri —biata babă Maria mârâia ca un câine — și-a venit în fire. A privit în juru-i, și-a făcut cruce, apoi a început să plângă, Era de față și Sultana . . . s'au privit amândouă lung, lung, . . . cu înțelesuri neînțelese și baba Maria aducându-și aminte de ceva, . . . ceva tare de mult, a rugat pe toată lumea să iasă nițel din casă, făcând semn Sul-

țanei să rămână. Când ușa s'a închis în urma celei din urmă femei, baba Maria întrebă cu glasul stins :

— „Unde'i drumețul ?”

— „Care drumeț ?”

— „Drumețul de care'mi vorbeși, că l-ai culcat în patul Ilincăi ?”

Sultana începu să plângă, făcându-și cruce : „Doamne, Doamne, ridică vraja depe capul nostru !”

Baba Maria neînțelegând rostul rugăciunii, stăruie cu întrebarea :

— „Drumețul purtător de vraje ?” și drept răspuns, Sultana repetă ruga, făcând crucile mai mari : „Doamne, Doamne, ridică vraja depe capul nostru !”

— „Unde'i drumețul ?” răcni din toate puterile bolnava și femeile strânse în dreptul ușii se repeziră, speriate, în casă. Baba începuse să mârâie din nou, dinții îi clănțăneau în gură ca o meliță vrăjită și nu mai putu să lege nici o vorbă ! Zadarnice fură rugile părintelui, zadarnice-au fost și deslegările Sultanei ! . . . baba Maria după alte șapte zile de mârâituri își dădu sufletul, fără a mai putea grăi omenește !

* * *

Luminarea aceluia întuneric, căzut odată cu îngropăciunea fetii, pe mințile Sultanei, fu o nouă minune, pentru tot satul ! Ochiul ei stinși, timp de șapte ani și gura-i pecetluită de-o tăcere care'nfiora ; îi dădea acum înfățișarea unei sfinte și pe drept cuvânt, copiii atinși de mâinile ei, priviți de ochii ei, descântați de gura ei ; se însănătoșau, crescând asemeni unor altoiuri bine prinse. Nu știa nimeni cum întunericul căzuse, căci așa cum îl povestea Sultana, îl mai credeau doar cei bătrâni, crescuți în frica lui Dumnezeu. Învățătorul, cu guler scrobît ; preotul cel nou, fără barbă și cu mustața retezată drept, ca streșina unei case, clipeau șireți din ochi aruncându-și câte o vorbă franțuzească — oridecâte ori auzeau povestidu-se lumina-rea minților Sultanei — să nu poată pricepe „cei mulți” adevăruri cunoscute și răscunoscute de către cei cu mințile rostuite de prea mult cetit ! Ba, se zice, că tot ei ar fi dat svonul, că drumețul „purtător de vraje” ar fi fost feciorul babei Maria — fecior plecat în lume de copil — și că venind acasă într-o noapte de primăvară ar fi găsit în casa mării pe Ilincă și ar fi necinstit-o, plecând din nou în lume. În faptul ăsta, găseau ei deslegarea morții, „a murit de rușine și supărare” iar blestemul fetii s'a sortit și el după șapte ani : mama flăcăului înșelator, murind, și ea, sub povara unor aduceri aminte, pline de păcate. Cei tineri, cu armata făcută prin orașe mari, se lăsau luați de credința cărturarilor și vraja își perdea, zi cu zi, din fiorii pe care'i dăduse la început. Svonul ăsta trecuse și pe la ure-

chea Sultanei, dar ea zâmbea cu neîncredere, repetând pentru a nu ştia câte a oară povestea, așa cum își mai aducea aminte :

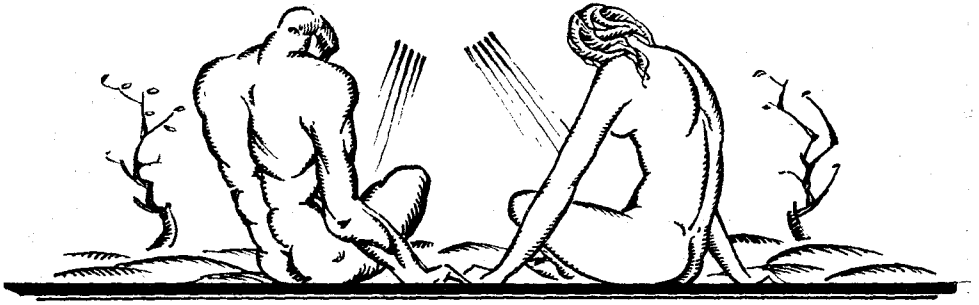
„M'am trezit într'o bună dimineață — în ziua îmbolnăvirii bietei babe Maria — cu un drumeț, mai mult tânăr decât bătrân, care supnea că vine tare de departe . . . M'a rugat să'l las să se odihnească, și nu după multă vreme, îmi spuse că știe de nenorocirea, care mă lovise cu șapte ani în urmă . . . și nu știu cum, aduse vorba de baba Maria, care, zicea el, ar fi cunoscut taina morții fetei mele, și parcă se făcea că se miră de ce nu mi-a spus-o ! Eu, fără să'i răspund — uitasem că știu să vorbesc . . . că'n șapte ani nu'mi aduc aminte să fi spus o vorbă — m-am trezit desfăcând patul Ilincăi, rămas nedesfăcut decând murise ! . . . și am îmbiat drumețul să se odihnească. După ce-am simțit că s'a culcat, m'am dus la baba Maria cu gândul s'o'ntreb de taina cunoscută . . . O văd parcă și-acum : sta pe prispă, gata să plece la biserică. Am întrebat-o de cele auzite din gura drumețului și numaice-o văzui tremurând ! Buzele îi erau vinite, de furie poate, că vorbele din dosul lor nu puteau eși ! . . . Se vede că așa a vrut Dumnezeu : să'mi dea mie graiul și să'l ia pe-al ei ! . . . Apoi a căzut ca o plăcintă pe prispă, rămânând ocolo până au venit oamenii dela biserică și preotul cel răposat, de i-a cetit Sfintele Masluri . . . și după opt zile de mârâeli — ferească Dumnezeu mârâia ca Bușcă-al ei — se duse să-raca ! . . . se duse fără să mai poată grai omenește ! . . .

— „Dar drumețul rămas în casă ? „, întrebau cei cari o ascultau. La întrebarea asta, Sultana scuipa cu evlavie în cele patru vânturi, și făcându-și cruce, răspundea : „Deaia, zic eu, că biata babă Maria a murit de-aceiași moarte ca și fata mea ; că dacă m'am întors acasă, am găsit patul nedesfăcut . . . și drumețul nicăeri ! . . . deși Doamne iartă-mă, îmi aduc aminte ca eri, că atunci când am plecat spre baba Maria, el se cuibărise în așterntul, desfăcut de mâinile mele ! “

.....
Casa babei Maria a rămas și azi nelocuită . . .

Cei mulți, spun că în fiecare seară, Bușcă vine de se așează pe prispă, lângă baba Maria, care tot spune ceva unui flăcău voinic, unui flăcău mai mult tânăr decât bătrân, care i se uită țintă în ochi ! . . . Nimeni însă nu poate auzi ce'i spune baba, că . . . n'au trecut încă alți șapte ani, ca vraja să fie luată, de vântul cel bun, care-o să bată'ntr'o noapte fără lună . . . și-o s'o ducă în fundul unei păduri, unde flăcăul vrăjit, se ofi-lește de-atâta tinereță netrăită . . .

Al. Negură. ✓

Amurg.

Și-a stins lumina viul ochiu de jar...
Pădurile au fremătat o clipă...
Și'n liniștea amurgului, tresar
Bătăi melodioase de aripă...

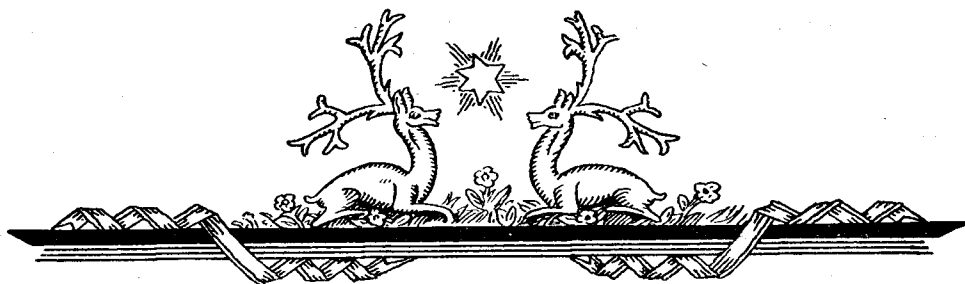
Un stol grăbit și alb de porumbiei
Din luminișul zării se desface,
Și lung se uită luna după ei,
În foc de raze limpezi să-i îmbrace.

Pe dealuri cresc livezile, visând...
Cu brațele spre cer se roagă prunii...
Și cade'n iarbă rodul, ca un gând
Îngreuiat de strălucirea lunii...

Făclii de aur ard în înălțimi...
Iși chiamă ciuta puii, să-i adape...
Și, par'că, umbre vii de serafimi,
Îmi poartă'n palme sufletul pe ape...

D. O. Blidariu. ☺

Dacoromania

Pe lângă universitatea din Cluj există un *muzeu al limbei române*.

Pus sub conducerea directă a profesorului Sextil Pușcariu secondat de toți profesorii Facultății de litere din Cluj și având colaboratori nu numai pe cei mai de seamă profesori universitari din țară, dar și pe unii dintre renumiții savanți specializați în filologie comparată și istorie literară de peste hotare acest „muzeu” are două scopuri primordiale: să grăbească adunarea materialului necesar întregirii și publicării mult așteptatului dicționar al limbii române*) și să aprofundeze — și pe cât posibil să elucideze — multe probleme încălcite ale limbei noastre.

Muzeul dela Cluj este un laborator al limbei. Dar un laborator nu în sensul reprezentanților școalei latiniste sau al lui Heliade Rădulescu, cari voiau să *croiască* o limbă nouă pe care s'o inpună apoi marelui public**) ci un laborator în care se *analizează* fenomenele limbistice existente cu scopul unic al coordonării, al explicării și al justificării lor științifice. Muzeul din Cluj nu denaturează realitatea filologică, ci o explică, nu o înlătură, — ci o impune.

Mijlocul prin care laboranții din muzeu iau contact cu publicul dinafară căruia îi comunică rezultatele cercetărilor, este *Buletinul muzeului limbei Române* intitulat *Dacoromania*. E numit astfel pentrucă studiile ce le

*) Se cunosc fazele prin care a trecut acest dicționar început, din indemnul regelui Carol I. acum aproape 60 de ani, de către Laurian și Massim și neterminat nici până în ziua de astăzi. Elaborarea lui face repezi și satisfăcătoare progrese în prezent mulțumită mu-

**) Experiența lor proprie și cazul limbei *esperanto* de astăzi dovedesc cât de greșită și zadarnică poate fi concepția fabricării biurocratice a unei limbi.

conține aprofundează cele mai depărtate șuvițe ale originii daco-romane a limbei noastre și se ramifică în toate ținuturile în care se vorbește literar sau dialectal un grai rominesc. Se ocupă așadar și cu literatura și mai ales cu istoria literaturii române.

Atât prin conținutul și orinduirea materialului cât și prin varietatea lui, *Dacoromania* este cea mai de seamă dintre toate publicațiunile de specialitate de la noi*) și una dintre cele mai serioase și mai îngrijite editate dintre publicațiunile similare din străinătate.

Primul volum (*Dacoromania I. 1920—21*) are peste șasesute pagini, al doilea aproape o mie, al treilea aproape o mie două sute pagini. Fiind din cauza volumului, foarte greu de mănuit, anul IV (1924—1926) a apărut în două volume, fiecare cuprinzând peste 600 pag.

Primul volum — cu trimiterea căruia direcțiunea muzeului a binevoit să ne onoreze — conține studii semnate: S. Pușcariu, Al. Procopovici, G. Oprescu, N. Drăganu, Th. Capidan, G. Lacea, G. Giuglea, V. Bologa C. Diculescu și G. D. Serra. Probleme de istorie literară, fonetică și folklor — tratate în trei limbi: romină, franceză și italiană. Al doilea volum — apărut nu de mult — conține mai multe capitole:

Etimologii la care colaborează întra alții celebrul W. Mayer-Lübke, L. Spitzer, Pușcariu. G. Kisch, răposatul V. Bogrea etc.

Articole mărunte cu contribuția bogată a mult regretatului V. Bogrea, apoi a dlor: N. Drăganu. Th. Capidan, L. Spitzer etc.

Cărți și reviste (recensii și dări de seamă despre) semnate nu numai cu numele cunoscute ale profesorilor ci și de o seamă de tineri pe a căror contribuție mai largă în domeniul filologiei și al istoriei literare se poate pune temei de pe acum.

La sfârșit cronică, raportul anual al conducătorilor muzeului, un meticolos indice și errata. Toate acestea fac dovada că la muzeul limbei romine din Cluj se muncește mult și nu numai cantitativ**)

zeului limbei romine și în deosebi dlui prof. Sextil Pușcariu care și-a asumat greaua sarcină de a duce la bun sfârșit munca începută de înaintașii săi. Până atunci trebuie să ne mulțumim cu elementarul dicționar al limbei romine editat de dl Lazăr Șăineanu, nu numai din motive pur limbice...

*) Până în ultimul an când au început să apară „Revista” (Giorge Pascu) la Iași și la Cernăuți nu mai aparea în afară decât — aproape și același timp cu *Dacoromania* — revista „Graiu și suflet” (Ov. Densușeanu), buletinul seminarului de filologie romanică de pe lângă Facultatea de litere din București.

**) Animatorul și regulatorul acestei modeste în aparență dar perseverente și rodnice activități este Dl. prof. Sextil Pușcariu. Dsa a fost sărbătorit mai zilele trecute, pentru jubileul de 50 ani, dintre care 30 consacrați exclusiv activității limbice și literare;

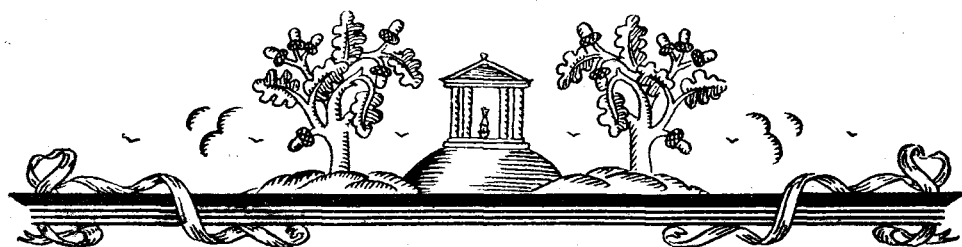
Asupra acestei activități ne vom permite să revenim.

Despre importanța deosebită ce o prezintă *Dacoromania* pentru profesorii de partea literară, pentru studenții de la litere și în genere pentru toți acei pe cari îi interesează chestiunile menționate mai sus, (chiar și pt. elevii din ultimele clase de liceu) socot că este de prisos să mai insist.

Limba noastră neavând o îndelungată tradiție grafică și nefiind decât recent și incomplet materializată în forme literare cu garanții de stabilitate, *Dacoromania* poate servi drept călăuză pentru oricare intelectual în fața căruia se ridică o problemă de limbă sau de istorie literară.

Al. Constantinescu ✓

Coriolan Petranu: Bisericile de lemn din județul Arad.

Dacă toate Casele Culturale și indecsebi prefecturile județelor ar însărcina specialiști cu studierea anumitelor monumente ale județelor din punct de vedere istorico-artistic, am putea avea în scurt timp o colecție de monografii a căror lipsă se simte din ce în ce mai mult. Fie că aceste monografii tratează întregul patrimoniu artistico-istoric al județului, fie că se mărginesc numai la o parte de ex. la biserici sau mănăstiri fie, în sfârșit, că studiază izolat anumite monumente prezentând interes artistic, aceste monografii sunt o necesitate primordială ce se impune categoric. Nu vom putea face sinteza arhitecturii românești, de ex. din Transilvania și Banat, până când nu va fi posibil un studiu comparativ făcut în baza acestor monografii. Căci o singură persoană nu poate cutreera toate satele, toate cătuncle ascunse prin munți: pentru acesta ar fi nevoie, în primul rând, de o sumă enormă, iar timpul pentru adunarea materialului, pentru studierea și tipărirea lui ar întrece o viață omenească. De aceea cred că prefecturile județelor ar trebui să treacă un nou capitol în bugetele respective ca adaus la acela al reparării și zidirii bisericilor și al caselor culturale: capitolul studiilor artistico-istorice. Natural o monografie unică, care să cuprindă toate menumentele culte și populare ale județului ce prezintă o valoare istorico-artistică e o operă care cere mai mulți ani de studiu și cheltueli mari ce nu pot fi trecute în bugetul unui an. De aceea să se treacă o anumită sumă cu destincție precisă pentru cutare sau cutare gen de monumente. Pentru arhitectura bisericască din Vechiul Regat s'au putut face

publicații științifice de foarte mare valoare chiar pentru că studii parțiale au fost făcute în precedență și apoi pentru că acolo activează geniul dlui N. Iorga și priceperea altor specialiști ca dñii Drăghiceanu, Balș s. a. cari au știut sintetiza chestiunea în urma vastelor lor studii. În nouile provincii primele preocupări s'au concentrat în jurul problemelor de ordin mai stringent, administrativ-școlar-politic etc. Azi însă e timpul ca să ne gândim din ce în ce mai mult, în cadrul preocupărilor culturale în genere, și la cele artistice. De aceea cartea dlui Dr. Coriolan Petranu, profesor de Istoria Artelor la Universitatea din Cluj este atât de binevenită ca una ce umple o parte din golul chestiunilor noastre artistice.

Comisiunea de supraveghere a Palatului Cultural hotărîse transportarea la Arad a unei biserici de lemn din județ și în acest scop dlui Petranu i-a fost încredințată alegerea bisericii celei mai potrivite. În colinda sa prin județ dl Petranu a colecționat material din cale afară de prețios adunând într'un mănunchiu fotografii luate după toate bisericile de lemn din județ, în număr de 55, și publicate în această operă, iar restul materialului ca: inventare a obiectelor bisericicești, planuri de biserică, depunându-i la Seminarul catedrei dsale din Cluj.

Execuția tehnică a lucrării dlui Petranu este de toată lauda, hârtie bună, clișee destul de curate, foile fiind legate cu gust în formă de caiet. Conține 41 de pagini de text românesc cu un rezumat în franțuzește, lucru absolut necesar într'o monografie care e menită să fie cetită și studiată și de străini. Urmează apoi materialul documentar: 55 planșe a bisericilor pe care le-a studiat autorul.

Lucrarea dlui Petranu are, în primul rând, incontestabila valoare de a fi o culegere cât se poate de exactă. Cu conștiențiositatea, cu precisiunea datelor și a detaliilor ce caracterizează pe autor, cartea dsale e o statistică perfectă care trebuie cînsultată de oricine s'ar ocupa de arhitectura bisericilor noastre din Transilvania și Banat.

După ce face un rezumat istoric al fiecăreia, autorul trece la înjghebararea unei sinteze mai întâi a arhitecturii, apoi a picturii, cătând să lămuirească înfârșit și mediul psihic în care au fost create aceste monumente de artă națională.

Bisericile de lemn nu datează decât cel mult din prima jumătate a secolului al XVIII. fapt ce se explică ușor prin ruina materialului din care au fost construite. În tot cazul la o datare precisă se opune de multe ori și obiceiul înrădăcinat de a transporta bisericile dintr'o localitate în alta, atunci când o comună, adunându-și destule fonduri pentru una de piatră, o vinde pe cea bătrână unei comune vecine.

Vorbînd de arhitectură autorul face observări juste referitoare la des-

voltarea tipului simplu și logic al bisericuțelor de lemn, menționând influențele gotice — influențe comune în toată Transilvania — apoi pe cele baroce resimțite îndeosebi în jurul Aradului, natural nelipsind și gustul bizantin ce se evidențiază îndeosebi în pictură.

Pictura este naivă, căci e populară dar cu atât mai înduioșătoare deoarece din fiecare colțișor respiră credință și poezie, iar panourile sunt tot atâtea pagini menite să ofere învățatură celor umili: o ediție din „*liber pauperum*”. Iconografia este mai mult sau mai puțin constantă: deosebirile se observă mai cu seamă în detaliile introduse de respectivul zugrăv. Natural, fiind vorba de artă populară, gustul pentru povestire este foarte accentuat încât diferitele scene conțin o neașteptată bogăție de epizoade secundare adăugate de fantazia respectivului artist.

Bisericile românești din Transilvania fac un grup aparte. Cu toate că ele se aseamănă cu cele din Silezia și cu acele ale Slavilor, totuși au caracterul lor bine definit, local, ce s'a dezvoltat în Transilvania independent de arhitectura religioasă a saxonilor.

Pentru aceste calități specifice și pentru valoarea artistică incontestabilă trebuie creiat termenul științific pentru acest gen de arhitectură: „românesc transilvănean”.

Lucrarea aceasta a dlui profesor Dr. Petranu vine să completeze cu amănunte prețioase operele sale precedente: „Muzeele din Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș”, și îndeosebi prețioasa culegere: „*Die Kunstdenkmäler der Sibenburgler Rumänen im Lichte der bisherigen Vorschung*”.

Dr. Ioachim Miloia.

**A
apărut!**

**V. PÂRVAN:
GETICA**

O profoistorie a Daciei

**Lucrare însoțită de 462 fi-
guri, 43 planșe și 4 hărți.**

Editura „Cultura Națională” București.

Prețul 800 lei.

O revistă a Românilor de peste Nistru.

Cu o înfățișare sombră, ca și durerea sufletelor lor necăjite, „Tribuna Românilor Transnistrieni” aduce glas de mântuire, pentru soarta acelor moldoveni dintre Nistru și Bug, pe care istoria în capriciul ei, i-a înțelenit pe acele meleaguri.

Și revista care ne vorbește de durerile, de neajunsurile și de limba moldovenilor transnistrieni, ne vine din Chișinăul Basarabiei liniștite, cu oameni blânzi și multrăbdători, pe care cnutul și urgia țarismului îi înstrăinase de sufletul și limba maternă. Ei vin azi, liberații de jug străin, să ne strige nouă celor din cuprinsul României-mari, că o parte din trupul lor involburat de vitregia vremurilor, l-a tăiat Nistrul, și l-a împrăștiat în ținutul Hersonului, Podoliei, Ecaterinoslavului și Tauridei.

În revista cu coperte galbene, luptătorii încercați ai celei mai grele deșteptări naționale, ne arată că între Tiraspol și Herson se întind acele câmpii roditoare împăienjenite că căsuțe albe, pe prispa cărora bătrâni moldoveni torc firul gândurilor, și cu ele vremea care i-a înstrăinat.

O revistă în care să trăiască sub ochii noștri viața acestor năpăstuiți români, e ceiace poate da entuziasmul și dragostea de neam a Basarabenilor, pe care inconștiența unora din noi, i-a insultat nouă ani dearându-l, punându-le la îndoială aceste sentimente.

În cele 24 de pagini ale revistei, nu se strecoară un rând ca să nu privească soarta Transnistrienilor. Revista e a lor și scopul nu servește

decât înălțării lor. Iată ce scrie în primul număr luptătorul basarabean Pantelimon Halipa :

„Dar mai presus de toate „Tribuna Românilor de peste Nistru“, va fi tribuna lor, fie că se găsesc pe teritoriul țării noastre, fie că se găsesc la ei în Transnistria, fie că împrejurările postbelice i-a aruncat aiurea undeva. Toți românii Transnistrieni, ori unde s-ar găsi ei, sunt chemați de grupul de inițiativă, să fie la tribună și aici în atmosfera de muncă frățească să se de depindă la lupta de azi și de mâine pentru renașterea și triumful românismului peste Nistru“.

În ciuda oficialității nepăsătoare, a diplomației zaharisite, care nu mai vede nici un român în afara granițelor de azi, românii Transnistrieni, umili, cu propriile lor mijloace, infigurați de sfânta slovă strămoșească, tipăresc pe pământul Basarabiei revista lor, a nădejdelor de mâine, a redeșteptării sfinte și firești.

Fiecare număr e o bucată din sufletul lor, din suferința și nădej-dile lor...

Banatul mutilat, care înțelege cel mai bine soarta românilor transnis-trieni, primește revista ca un îmbold la năzuințele lui proprii de mâine, și stă cu sufletul alături, de cei ce vor să dea grai și suflet românesc, fra-ților dintre Bug și Nistru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ion Mehedintianu.

Insemnări.

Harnicele echipe de propagandă ale „Asociației Culturale din Banat”, ale acestei asociații despre care dl. V. Goldiș, în ultimul său discurs anual, la adunarea generală a „Astreii”, spunea că nu știe a cui e, (parcă asociațiile culturale trebuie neapărat să fie ale cuiva: platforme și prilejuri de câștiguri fără muncă pt. anumite personaje „culturale” de talia d-sale !), au cercetat zilele trecute comunele Igrîș și Fenlac din județul Timiș-Torontal. Au luat parte: d-na dr. Maria Popovici, d-nii: inginer Victor Vlad, dr. Virgil Popovici, Ștefan Vulpes etc.

A apărut Calendarul „Asociației culturale din Banat”, alcătuit de d-nii Emil Grădinaru și Gh. Luca, aducând un material bogat și interesant.

În numărul nostru viitor vom reveni.

La Timișoara apare o revistă intitulată „Viața medicală”. E în al III-lea an de existență. Un record pentru revistele de acest fel din țara noastră. O conduce un tânăr medic timișorean, dl Virgil Popovici, om cu o rară tragere de inimă pentru toate acțiunile cari au de țintă sănătatea morală și materială a neamului nostru.

Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat pregătește un Almanah cu colaborarea membrilor săi și a frunțașilor vieții noastre culturale.

Acelaș sindicat anunță, pentru 7 Dec. apariția la Cluj a unei gazete săptămânale care va purta titlul: Gazeta Gazetarilor.

O seamă de intelectuali din Arad

s'a intrunit zilele trecute și a luat hotărîrea de a începe imediat o puternică acțiune de propagandă la sate. Va fi o mișcare de propagandă în felul celei făcute, cu admirabilă risipă de entusiasm, de către „Asociația Culturală din Banat”.

E un început bun căruia îi trimitem tot entusiasmul nostru. Mai ales că vine din orașul unde trăiește dl. V. Goldiș, a cărui activitate culturală și artistică se reduce la cînirea săptămînală sau bi-săptămînală a părului și mustașilor.

Presa italiană a deschis o violentă campanie împotriva Jugoslaviei pe care o numește pe drept cuvînt: „temniță a popoarelor”. În urma unor anchete la fața locului reprezentul ziarului „Popolo d'Italia” descrie în culori grozave regimul ce se aplică acolo minorităților etnice.

Și cînd ne gîndim că românii din Jugoslavia sunt cei mai mașter tratați, toleranța noastră față de sîrbii dela noi, ne pare o crimă împotriva neamului nostru.

In timpul din urmă a fost readusă în discuția ziarelor și revistelor românești chestiunea înființării unui puternic sindicat al scriitorilor. E o veche și mereu vie dorință a d-lui Tudor Arghezi și-a altor scriitori dintre cei mai de seamă.

Ideia își face tot mai larg drum în rîndurilor scriitorilor. Poate nu va trece mult și vom putea anunța traducerea la faptă a acestei dorințe care e și a noastră.

Un prieten ne comunică următoarele versuri despre vechea cetate a Timișoarei, scrise în 1551, de poetul turc Dselalzade Mustafa:

*Cetatea și adăpostul necredincioșilor,
cheia porții necredinței,
izvorul greșelilor, vatra închinătorilor focului
Oricare colț e model al Gheenei.
E plină de necredință și de idoli,
ochiul vede pretutindeni doar cruci.
In ea n'a intrat încă un muzulman,
facla credinței nu i-a arătat încă lumina.
Locuitorii ei sînt toți vrăjmași ai credinței,
toți sînt mine ale răului și-ale stricăciunei”.*

Biblioteca „Sămănătorul” din Arad.

Atragem atenția asupra frumoasei biblioteci „Sămănătorul” din Arad, pentru popularizarea științei și literaturii românești. Bibliotecile școlilor, bibliotecile populare și peste tot biblioteca particulară a fiecărui intelectual nu pot fi complete fără numerele *Bibliotecii Sămănătorul* din Arad atât de bogate în materie accesibilă până și cutărui fruntaș de sat iubitor de lectură :

- Nr. 1. Al. Ciura : Frații, schițe din răsboiu — — — lei 5.
 Nr. 2. V. Stanciu : Cuib de rândunică (schițe) — — lei 10.
 Nr. 3. I. Agârbiceanu : Din viața preotească (schițe) — — lei 5.
 Nr. 4. Dr. I. Lupaș : Din trecutul ziaristiceii rom. — — lei 5.
 Nr. 5. Dr. Ioan Mateiu : Probleme școlare — — — lei 5.
 Nr. 6. A. S. Iorga : La cheștiunea industriei naț. — — — lei 5.
 Nr. 7. Ion Clopoțel : Insemnări pe răboj lei 5. Nr. 8. I. Barac : Pitelea Gâscariu — — — lei 5.
 Nr. 9—10. M. Gaspar : Blăstăm de mamă, roman — — lei 10.
 Nr. 11 Victor Stanciu : Plantele de leac. — — — lei 10.
 Nr. 22. Colinde, cântecele irozilor și de stea — — — lei 10.
 Nr. 23—25. M. Eminescu : Poezii lei 20.
 Nr. 26. Al. Iu Ciura : Scrisoare în cealaltă lume — — — lei 5.
 Nr. 27—28. I. Clopoțel : Antologia scriitorilor români (G. Lazar, G. Asachi, I. E. Rădulescu, B. P. Mureșanu, Al. Hrisoverghi, D. Petrino Al. Depărățeanu, N. Nicoleanu, C. Stamati, V. Cârlova, A. Cantemir, D. Tichindeal, Al. Donici, G. Alexandrescu, A. Pan, D. Bolintineanu. Al. Sihleanu, G. Barițiu, A. Șaguna Tim. Cipariu) — — — lei 15.
 Nr. 29—30. (M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, N. Bălcescu, Ion Ghica, A. Odobescu, C. Negruzzi, Gh. Pan, B. P. Hașdeu, C. A. Rosetti, C. Boliac) — — — lei 15.
 Nr. 31—34. (T. Maiorescu, N. Gane, N. Filimon, I. Slavici, I. Creangă, P. Ispirescu, Gh. Coșbuc, Al. Vlahuță, I. L. Caragiale, B. Șt. Delavrancea, C. Dob-Ghcrea, Ion Gorun, I. Al. Brătescu-Voinești, P. Locusteanu, D. D. Pătrăscanu, V. Onițiu și A. Bățeanu) lei 25.
 Nr. 35—38. (N. Iorga, E. Gârleanu M. Sadoveanu, D. Anghel, Șt. O. Iosij, I. Al. Basarabescu, S. Pușcariu, I. Adam. I. Ciocârlan, I. Agârbiceanu, Al. Ciura, O. Goga, P. Cerna, E. Pitiș, M. Cunțan, I. Chendi, C. S. Aldea, C. Theodorian, Al. Cazaban, Z. Bârsan, Dr. I. Lupaș, G. Raneti, V. V. Delamarina, G. Galactio, A. Cotruș și M. Codreanu. — — lei 20.
 Nr. 39. Toma Cocișiu : Povestiri din natură — — — lei 5.
 Nr. 40. Cântări Naționale și diverse cântece — — — lei 30.
 Nr. 41. Al. L. Morariu : Dela noi, Povești — — — lei 5.
 Nr. 42—45. V. Alecsandri : Poezii vol. I — — — lei 25.
 Nr. 46—48, V. Alecsandri Poezii vol. II. — — — lei 20.
 Nr. 49. Adam Bolcu : Povești și Povestiri — — — lei 5.
 Nr. 50. Mauriciu Jokai : Piticii din Leaotung — — — lei 5.
 Nr. 51—54. Andreiu Mureșanu : Poezii — — — lei 10.
 Nr. 55—56. C. Cehan : Ardealul. Dramă în 4 acte — — lei 10.
 Nr. 57. Ilie Hociotă : Din lumea Duhurilor — — — lei 5.

Nr. 58. V. Alecsandri: Paracliserul Herșcu boccegiu — — lei 5.
 Nr. 59—59|h. V. Alexandri: Teatru. II. (Cinel-Cinel, Piatra din casă. Nunta țărănească — lei 10.
 Nr. 60—60|d. V. Alecsandri: Teatru: III. (Avinte și Pepelea, Stan covrigarul, Barbu lăutarul) lei 5.
 Nr. 61. Volbură Po.ănă: Ion Burdud (Viața unui copi până la părăsirea școalei primare) — lei 5.
 Nr. 62—63. T. Murășanu: Cioburi de oglindă — — lei 10.
 Nr. 64. Prof. Horia Teculescu: Scriitorii ca luptători pentru unirea neamului — — lei 5.
 Nr. 65—66. Emil Isac: Cartea unui om — — — — lei 10.
 Nr. 67—68. I. Agârbiceanu: Visurile, Povestiri — — lei 10.
 Nr. 69. Gavril Todică: Urgiile naturii — — — lei 5.
 Nr. 70. Sextil Pușcariu: Literatura română — — — lei 5.
 Nr. 71. Eug. Sperantia: Sub nimbul familiar — — lei 5.
 Nr. 72. Al. Mănciulescu: Povestiri lei 5.
 Nr. 73. Vasile Savel: Doine din răsboi — — — lei 5.
 Nr. 74—74|a. Septimiu Popa: Povestiri — — — lei 10.
 Nr. 75—75|a. Emil Isac: Notițele mele — — — lei 10.
 Nr. 76. Ion Montani: Din zile grele — — — lei 5.
 Nr. 77—79. Prof. I. Georgescu: Ștreqarul statului, (Piesă populară în trei acte) — — lei 15.
 Nr. 80—81. Al. T. Stamatiad: Cățiva scriitori (O. Goga, Șt. Petică, I.C. Săvescu, M. Maeterlink lei 10.
 Nr. 82. A. Cotruș: Versuri lei 5.
 Nr. 83—84. St. Meteș: Moșiile domnilor și boerilor din țările române în Ardeal și Ungaria lei 10.
 Nr. 85—86. Tr. Mașer: Aspecte

din Munții Apuseni (Târgul de fete dela Găina, etc. — lei 10.
 Nr. 87—89. Prof. Dr. Gr. Cristescu: Perspective sociale și culturale în lumina evangheliei — — lei 15.
 Nr. 90—92. V. Demetrius: Nuvele alese — — — lei 15.
 Nr. 93. Elena Farago: Scrisori lei 5.
 No. 94—94|a. Al. Ciura: Iscariot (Sckite) — — — lei 10.
 Nr. 95—96. Ion Montani: Valul care trece — — — lei 10.
 Nr. 97. Șt. Meteș: Relațiile Mitropolit. A. Șaguuna cu Românii din Principatele române lei 5.
 Nr. 12. E. Isac: Ardealule, Ardealule bătrân — — — lei 5.
 Nr. 13. G. D.: La stână, schițe trad. de C. Mușlea — — lei 5.
 Nr. 14. I. Băilă: Insurăm pe Victor, Pe povârniș — — lei 5.
 Nr. 15. Dr. I. Lupaș: Luptători pt. lumină — — — lei 5.
 Nr. 16. Dr. Al. Borza: Din viața plantelor — — lei 5.
 Nr. 17. Ioan Georgescu: Dovezi nouă pentru adevăruri vechi. Gânduri și îndemnuri — lei 5.
 Nr. 18. Gavril Todica: Zări din univrs — — — lei 5.
 Nr. 19. Dr. I. Suci: Patimile și moartea lui Isus — — lei 10.
 Nr. 20. Wildenbruch: Lacrimi de copii — — — lei 5.
 Nr. 98—98. Ch. Lebrun D. Nanu: La mielul alb — — lei 10.
 Nr. 100 George Mihail Zamfirescu: Magnozia — — — lei 5.
 Nr. 101. Onisifor Ghibu: În jurul catolicismului și a unirii bisericilor — — — lei 5.
 Nr. 102—103. Const. Sudețeanu: Introducere în sociologia lui Auguste Comte — — — Lei 10.
 Nr. 104—106. Eugeniu Speranția: Generalități de Psihologie individuală și socială — — lei 15.

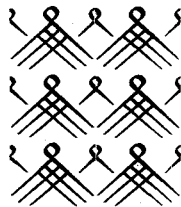
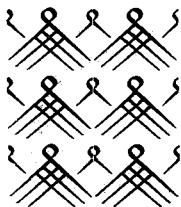
- Nr. 107—108. Goethe: *Ifigenia în Taurida*, dramă. În românește de Virgil Tempeanu — — lei 10.
- Nr. 109—110. Al. Manciulescu: *Tudor Dragomir*. (Povestiri) lei 10.
- Nr. 111—1113 St. Mețeș: *Păștori ardeleni în principatele române* L. 15
- Nr. 114—115. Teodor Murășanu: *Lumini suflăte de vânt (Versuri)* lei 10.
- Nr. 116. Al. Las. Moldovan: *Fabule și satire* — — lei 10.
- Nr. 117—128. Adrian Pascu: *Cuibul tăcerii (schite și nuvele)* lei 15.
- Nr. 119. Dr. Seb. Stanca: *Sergentul (Dramă într'un act)* lei 15.
- Nr. 120—122. Perpessicius: *Repertoriu critic* — — — lei 15.
- Nr. 123—124. Sandu Teleajen și Adr. Pascu: *Craicul Vânt (Poem dramatic în 3 acte)* — lei 10.
- Nr. 125—127. E. Lovinescu: *Figuri ardeleni*. (O. Goga, L. Rebreanu T. Maiorescu, St. O. Iosif, I. Agârbicean, Il. Chendi) lei 15.
- Nr. 128—129. Savin Constant: *Autentice... Schițe vesele* — lei 10. *vesele* — — — — lei 10.
- Nr. 130—131. Ion Dongorozi: *Signor Berthelotty, schițe* — lei 10.
- Nr. 132—133. Grigorie Alexandrescu: *Fabule* — — lei 10.
- Nr. 134—135. L. Blaga: *Fetele unui veac* — — — lei 10.
- Nr. 136—137. Al. Iacobescu: *Icoane și priveshti* — — lei 10.
- Nr. 138. N. Ghiulea: *Ocrotirea clasei de mijloc. Chestiunea meseriașilor* — — — — lei 5.
- Nr. 139. Gh. Maior: *Mănăstirea Argeșului (în 5 acte)* — lei 5.
- Nr. 140, N. I. Herescu: *Insemnări literare* — — — — lei 10.
- Nr. 141. Melentie Șora: *Carnetul unui preot* — — — lei 5.
- Nr. 142—143. Const. Cehan-Racoviță: *În cerdacul casei bătrânești. Povestiri* — — lei 10.
- Nr. 144—145. Volbură Poiană: *Fata din Ardeal. Poem național în 3 acte* — — lei 10.
- Nr. 146—147. O. Ghibu: *Cu gândul la Basarabia* — — lei 15.

**Insistați pe lângă librăriile dela D-voastră, să comande
„Biblioteca Sămănătorul“**

Pentru tot ce privește „*Biblioteca Sămănătorul*“ a se adresa *Librăriei diecezane din Arad*.

D. Comșa, Timișoara, Bulevardul Carol No. 62.
 spălătoria și boiangeria chimică cea mai bună. Lucrurile se primesc la
Frații Schön, în Iosefin, în colțul străzii Bonaz și Kossuth și la **Spălă-**
toria Weisz, în Josefin, Strada Török.

Bánáti Szanatorium Timișoara, Strada Odo- **bescu (Holló ucca) 2.**

Modern gyógyintézet, sebészeti, bel, gyermek ideg, női, orr, fül, gége, bőr és gyermek-
 betegek részére. Dietikus konyha, legmodernebb gyógytényezők. Röntgen, Rádium,
 Quartz, diathermia és az egész elektrotherapia, hydrotherapia. mór és fangó kezelések.
Telefon 23-45, 23-46. Speciális orvosok. **Telefon 23-45, 23-46.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mare Magazin de Mobile

*Confectionează din lemn vechiu uscat: dormitoare, suf-
 ragerii (prânzitoare), aranjamente de bucătărie, scaune
 otomane, paturi pentru copii etc. Condițiunile de pla-
 ooooo tă în rate lunare, pe timp de un an. ooooo*

S e c ț i a d e t e x t i l e :

Stofe engleze și cehoslovace, pânzeturi, covoare și postavuri.

S e c ț i a d e i c o a n e :

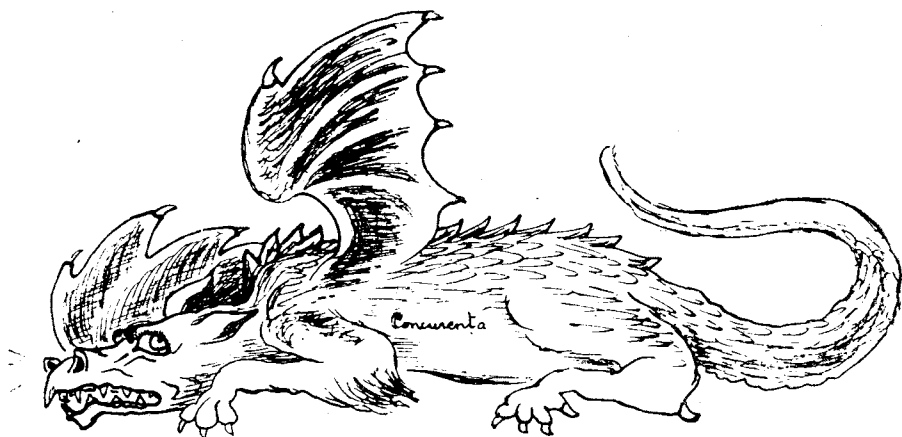
*Icoane sfinte, reproducții după Grigorescu, Verona etc.,
 încadrări de fotografii și picturi, în atelierul propriu,
 rame într'un asortiment extraordinar de bogat, cupre-
 oooo țuri reduse. Vizitați magazinul nostru!! oooo*

Telefon No. 10—95.

„ARTA”

Telefon No. 10—95.

Intreprindere comercială Timișoara — Fabrică Piața Coronini No. 21—23.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Banca Timișoarei și Societate Comercială pe Acțiuni.

Fondat : 1906.

Fondat : 1906.

Capital propriu : 128,000.000 Lei,

Centrala : Timișoara, Piața Sft. Gheorghe în palatul propriu.

Filiale : în Timișoara :

Filiala Cetate, Piața Libertăți 3/a. Filiala Iosefin : Blv. Berthelot 11.

Filiala Fabrică : Piața Traian.

In provincie :

Filiala Orșova, Filiala Oravița, Filiala Reșița, Filiala Sănnicolaul-mare,
Filiala Lugoj, Filiala Jimbolia, Filiala Periamoș, Filiala Comleșul-mare

Cea mai sigură fructificare a capitalului. Efectuarea tutulor
ooo transacțiunilor bancare în țară și străinătate. ooo

EXEMPLARUL
LEI 30

BANATUL

REVISTĂ CULTURALĂ

EXEMPLARUL
LEI 30

ANUL II

DIRECTOR: A. COTRUȘ

No. 9/1927.

Administrația :
COLONEL WILHELM THIERRY
Timișoara, Piața Unirii 6.

ABONAMENTUL PE UN AN: 360 LEI. — — — — — PENTRU AUTORITĂȚI: ÎNDOIT

Casa de comerț „Activa”

Deposit de vin de Drăgășani
en gros
Deposit de aparate Radio

Timișoara

Splajul Beșheului No. 1. Telefon 18-98.

Banca Industriașilor și Comerci- anților Români Soc. Anon.

Arad, Bul. Regina Maria No. 17.

Instituție creată anume
pentru sprijinirea industri-
așilor și comercianților
oooo români. oooo

Face tot felul de operațiuni de bancă

„Locuința Artistică”

Societ. în comandită a tâmplărilor români Arad
Palatul Domeniilor (colțul străzilor
Horia-Gheorghe Popa.)

Lucrează: Mobilă artistică, aranjamente
complete (pentru hoteluri, cafenele etc.)

Biroul: „Banca Industriașilor și
Comercianților români”, Arad.